

HARRY SIDEBOTTOM
TRŮN CAESARŮ

OHEŇ
A MEČ

Trůn Caesarů

Oheň a meč

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.bbart.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

Harry Sidebottom

Trůn Caesarů: Oheň a meč – e-kniha

Copyright © BB/art s. r. o., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

TRŮN CAESARŮ

OHEŇ
A MEČ

HARRY SIDEBOTTOM

TRŮN CAESARŮ

OHEŇ
A MEČ

Přeložil Petr Kovács

Věnováno Richardu Marshallovi

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2018

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2016 Harry Sidebottom

Maps © 2016 John Gilken

All rights reserved.

Z anglického originálu *Throne of the Caesars. Fire & Sword*
(First published by HarperCollinsPublishers, Great Britain, 2016)

přeložil © 2018 Petr Kovács

Redakce textu: Iva Klinderová

Jazyková korektura: Mirka Jarotková

Tisk: CENTA, spol. s r. o., Vídeňská 113, Brno

První vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7595-026-0 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7595-132-8 (ePDF)

ISBN 978-80-7595-130-4 (ePUB)

ISBN 978-80-7595-131-1 (Mobi)

Malicherný shon po okázalostech, divadelní hry, stáda
bravu a skotu, šermířské zápasy, kůstka hozená psíkům,
ždibec rozdrobený do nádrže rybám, zápolení mravenců
s břemenem, pobíhání vyplašených myšek, pohyby
loutek na drátech – vše jedné ceny.

MARCUS AURELIUS, *HOVORY K SOBĚ* VII.3

OBSAH

MAPY

8

ŘÍMSKÁ ŘÍŠE 235–238 n. l.

STŘED ŘÍMA

SEVERNÍ POMEZÍ

VÝCHOD

MĚSTO AQUILEIA

PŘEHLED HLAVNÍCH POSTAV

17

OHEŇ A MEČ

19

HISTORICKÝ DOSLOV

336

PODĚKOVÁNÍ

342

VYSVĚTLIVKY

343

PŘEHLED POSTAV

364

ŘÍMSKÁ ŘÍŠE

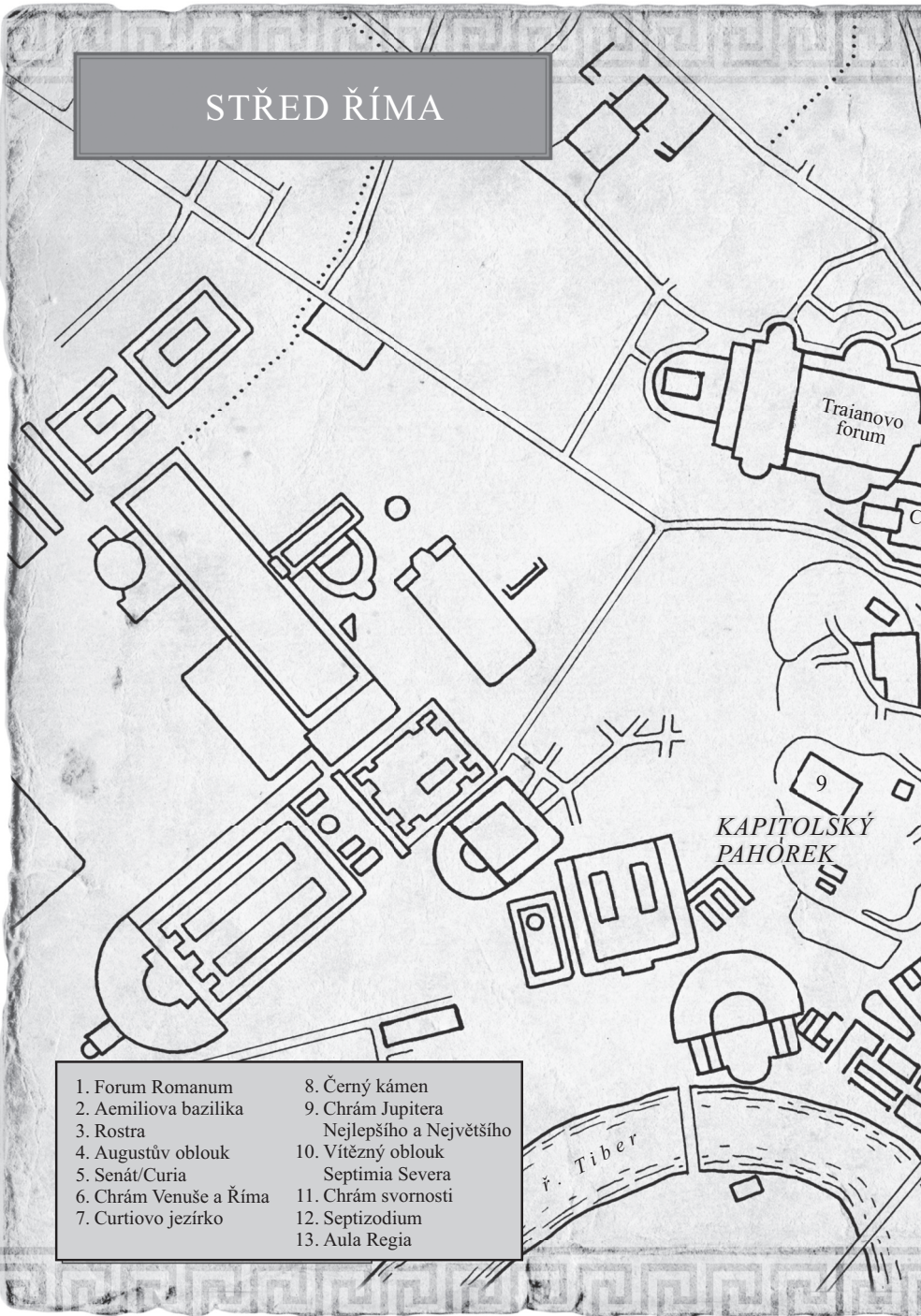
v letech 235–238 n. l.

..... Hranice provincií

1. ALPES MARITIMAE
2. ALPES COTTIAE
3. ALPES GRAIAE

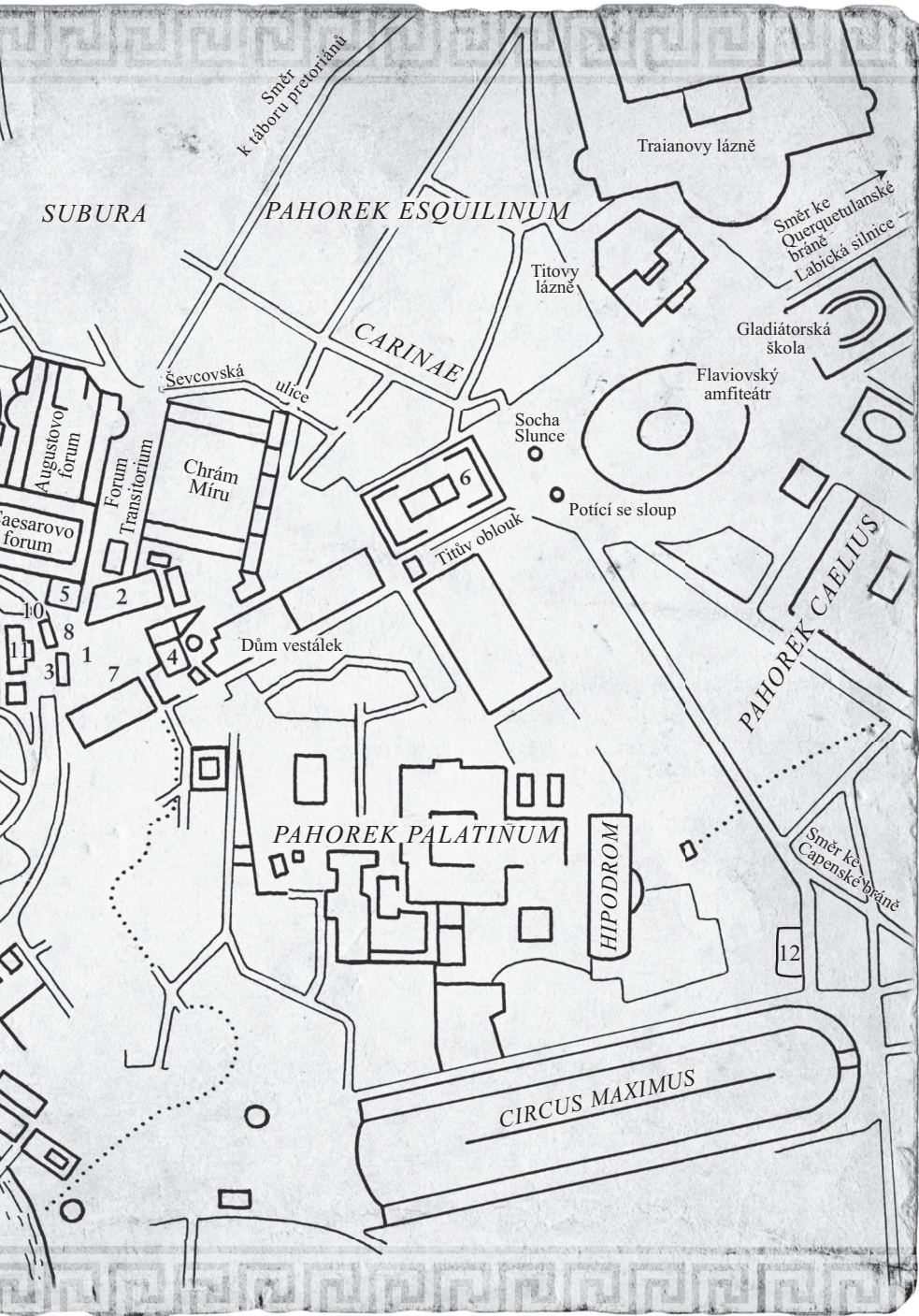

STŘED ŘÍMA

1. Forum Romanum
2. Aemiliova bazilika
3. Rostra
4. Augustův oblouk
5. Senát/Curia
6. Chrám Venuše a Říma
7. Curtiovo jezírko

8. Černý kámen
9. Chrám Jupitera
Nejlepšího a Největšího
10. Vítězný oblouk
Septimia Severa
11. Chrám svornosti
12. Septizodium
13. Aula Regia

FRISOVÉ

CHAUKOVÉ

Labe

LANGOBARDI

GERMANIA
INFERIOR

CHATTOVÉ

Colonia
Agrippinensis

ALAMANOVÉ

Trevír

Mogontiacum

MARKOMANI

BELGICA

Rýn

Castra Regina

Vindelicium

Dunaj

RAETIA

NORICUM

GERMANIA
SUPERIOR

PANNONIA
SUPERIOR

Alpy

Brennerský
průsmyk

Velký
svatobernardský
průsmyk

Arcia

Aquileia

Emona

Tergeste

Mediolanum

Verona

Bedriacum

Mutina

Pád

Ravenna

Ariminum

Ancona

Volaterry

Interamma

Řim

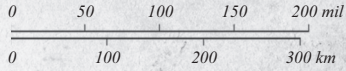
DALMACIE

Servitium

Bariduum

Salona

SEVERNÍ POMEZÍ

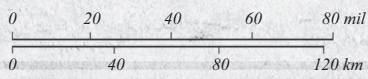

VÝCHOD

Směr Tigranocerta ↑

MĚSTO AQUILEIA

Směr řeka
Aesontius a Emona

Směr Tegeste

CIRCUS

PŘÍSTAVNÍ DOKY

FORUM

BAZILIKA

DIVADLO

LÁZNĚ

BELENŮV
CHRÁM

AMFITEÁTR

Řeka Natiso

0 100 200 300 400 500 metrů

PŘEHLED HLAVNÍCH POSTAV
(PODROBNÝ SEZNAM VŠECH POSTAV
JE UVEDEN NA KONCI KNIHY)

V ŘÍMĚ

Pupienus: prefekt Říma

Pupienus Maximus: jeho starší syn

Pupienus Africanus: jeho mladší syn

Balbinus: patricij zhýralých způsobů

Gallicanus: senátor, vyznává kynickou filozofii

Maecenas: jeho blízký přítel

Tranquillina: ambiciózní manželka Timesitheova

Maecia Faustina: dcera císaře Gordiana Staršího a též sestra císaře
Gordiana Mladšího

Marcus Junius Balbus: její malý syn

Caenis: prostitutka v Subuře

Kovorytec: dělník v mincovně, její soused a klient

V AQUILEII

Menophilus: senátor, vyznavač stoické filozofie, nyní spoluvelitel
obranu města

Crispinus: senátor, rovněž filozofického zaměření, druhý z velitelů
obranu města

NA SEVERU

Maximinus Thrax: římský císař

Caecilia Paulina: jeho zesnulá žena

Verus Maximus: jejich syn a dědic

Apsinés z Gadary: Maximinův tajemník

Flavius Vopiscus: senátor, správce (prokonzul) Pannonie Superior

Anullinus: prefekt pretoriánů

Volo: velitel *frumentariů*, císařských špehů (tajných agentů)

Julius Capitolinus: velitel II. legie „*Parthské*“

Dernhelm: mladý barbar, císařský rukojmí, nyní mu začínají přezdívat
Balista

Timesitheus: císařský úředník jezdeckého původu, nyní vězeň, kterého
přepravují k Maximinovi

Honoratus: senátor, správce (prokonzul) Moesie Inferior

Junia Fadilla: manželka Vera Maxima

NA VÝCHODĚ

Priscus: správce (prefekt) Mezopotámie, z jezdeckého stavu

Philippus: jeho bratr

Catius Clemens: správce (prokonzul) Kappadokie, dlouholetý zastánce
a podporovatel Maximinův

Ardašír: sásánovský král králů

PROLOG: AFRIKA

*Afrika
Kartágo*

Osm dní před dubnovými kalendami, 238 n. l.

„Složte zbraně!“

Capelianus vydal rozkaz a otočil se v sedle, aby si prohlédl situaci na bojišti. Gordianovi odvedenci na obou křídlech prchali a nyní již byli pod akvaduktem. Propléтали se mezi hrobkami a snažili se dosáhnout iluzorního pocitu bezpečí za hradbami Kartága. Jeho vlastní auxiliátoři se je navzdory kázni a rozkazům vydali pronásledovat a nemilosrdně sekali do bezbranných zad prchajících nepřátel. Tady ve středu bojiště již polovina pravidelných jednotek Gordianova vojska složila zbraně a sklopila standarty, vzpínajíc k němu své napřážené, prosebné paže. Měl proti sobě poslední tisícovku dosud odhodlaných vojáků. Městskou kohortu a mladíky, kteří tvořili rádoby pretoriánskou gardu obou uzurpátorů. Pokud je dokáže získat na svou stranu a odzbrojit, jeho vítězství bude úplné. Afrika se vrátí zpátky k Maximinovi, rebelie Gordianů bude zadupána do prachu. Tohle nebyla bitva, ale masakr.

„Složte zbraně, bratři vojáci. Váš boj skončil. Je po všem.“

Za hradbou štítů jen pár kroků před ním na něj zíraly vystrašené pohledy. Capelianovi muži nad nimi měli převahu dva na jednoho. Tihle místní pretoriáni navíc nebyli žádní skuteční vojáci. A po Gordianovi Mladším nebylo nikde ani vidu, ani slechu.

„Váš falešný císař utekl. Ti, kteří vás svedli na scestí, utekli. Pod vašimi zástavami již nezbyl jediný jízdní důstojník. Obnovte své *sacramentum*. Byli jste podvedeni. Maximinova shovívavost je nekonečná. I já jsem milosrdný. Nikdo nebude potrestán.“

Nepřítel se přesto ani nepohnul.

V jeho řadách se objevil pohyb. Vysoký a statný muž si razil cestu vpřed. Byl prostovlasý.

Capelianus si uvědomil svůj omyl. Jeho protivník nikam neutekl.

Gordianus Mladší předstoupil před své muže, jako nějaké děsivé, zkrvavené zjevení, jako sám bůh války.

Hluk zabíjení pod akvaduktem k nim doléhal jako tichý šum a Gordianus do sklíčujícího ticha, v samotném epicentru bouře, vykřikl svoji odpověď.

„Budeme bok po boku bojovat až do konce!“

Tasil meč a namířil ho na muže, jenž ho přišel zabít.

„Ten starý zbabělec Capelianus se nám sám vydal na milost a nemilost,“ pokračoval Gordianus zvučným hlasem.

Stál jen pár desítek kroků od něj; mohutný, silný, od hlavy k patě v brnění, jako ztělesněná hrozba.

„Musel ho oslepit některý z bohů. Zabijte toho paroháče, a den bude náš. Za mnou, bratři!“

Capelianus cítil, jak se mu celé tělo roztrásl strachem. Od těch děsivých, vraždychtivých rukou ho dělily pouhé čtyři řady legionářů.

„Jste připraveni na válku?“ zvolal Gordianus hromovým hlasem, který se nesl přes šiky jeho vojáků.

„Připraveni!“ Všichni muži kolem z plných plic křičeli, vtaženi jako omámení do krvavého dramatu.

„Připraveni!“ Po třetí výzvě a odpovědi se bezhlavě vrhli do útoku, aniž by jakkoli dbali na početní převahu protivníka.

Gordianus v plném běhu vrazil do štítu nejbližšího legionáře. Muž zavrával a padl dozadu, čímž vyvedl z rovnováhy své druhy za sebou. Gordianus se ocitl uprostřed řady, ocel se blyštěla ve slunci, muži mávali rukama a křičeli. Ryk bitvy ohlušoval smysly. Gordianus ničeho nedbal a dál se tlačil vpřed, nelítostný, silný. Důstojník po jeho boku srazil mečem dalšího legionáře.

Capeliana nyní chránily pouhé tři řady štítů. Cítil, jak ho opouští odvaha. Když je člověku padesát, začne se mu scvrkávat srdce, až je nakonec jako srdce dítěte.

Gordianus skosil muže po své pravici, zachytil protiúder a seknutím poslal k zemi legionáře před sebou.

Poslední dvě řady mezi Capelianem a Nemesis.

Tohle je čiré šílenství. Capelianus natočil svého koně a rozhlížel se kolem. Bojiště bylo jeho, s výjimkou tohoto jediného místa. Nemá smysl riskovat život, když má vítězství na dosah. Jeho numidská jízda rozdrtila jízdu protivníka na levém křídle. Pouze hrstce jezdců se podařilo prorazit a utéct směrem k jihu. Numid'ané nyní zběsile pronásledovali Gordianovy odvedence prchající k městu a jistě se opájeli vidinou rabování, znásilňování a vraždění bezbranných. Regulární vojsko na zbytku bojové linie obnovilo útok. Mohl by přejet k nim a z bezpečí za jejich formací vyčkat, až početní převaha jeho legionářů pobije Gordiana a zbytek jeho rebelů.

Dosud váhal a všiml si, že Gordianus dostal ránu do hlavy nechráněné přílbou. Celý zakrvácený, ale zdánlivě nezranitelný, probodl mečem útočníka. Bohové podsvětí. Kde se v tom degenerátovi bere tolik energie? Cožpak ho nikdo nedokáže zastavit?

Zbývala poslední řada. Opatrnost a rozvážnost velely ustoupit. Capelianus uchopil otěže.

Ne. Osud bitvy visí jako na vlásku na tomto prchavém, nejistém okamžiku, který rozhodne o tom, co bylo a co bude. Když ho legionáři uvidí prchat, jejich bojová morálka se zlomí. Celou jeho armádu sežehne panika, která se bude šířit jako stepní požár. Gordianus zůstane na bojišti s jedinou, stále spořádanou formací pěchoty. Tahle imitace uzurpátora dobude nejnepředstavitelnější vítězství, porazí Třetí Augustovu legii, jedinou skutečnou legii v Africe. Vrátil se do Kartága jako triumfátor. Jeho lidé mu budou k nohám házet květy. Gordianus i ten jeho ohavný, odporný otec si ponechají svůj císařský purpur.

Capelianus vytáhl meč z pochvy. Kostěný jílec mu ve zpoceně dlani klouzal. To nebylo zrovna povzbudivé. Roztřeseným hlasem zavolal na své muže.

„Zabijte ho! Rozsekejte ho na kusy!“

Legionářům ještě pořád zbyl alespoň kousek bojového ducha. Děsivé máchnutí mečem téměř odseklo hlavu důstojníka rebelů vedle Gordiana. K oslnivému slunci vytryskl proud rudé krve. Důstojník zmizel, zadupán v prachu bitevní vřavy. A najednou zůstal Gordianus sám a kolem jen samá nepřátelská ocel.

Jeho protivníci se na okamžik stáhli, jako smečka psů, které se v aréně podařilo obklíčit medvěda, a nyní ho drželi na místě.

Gordianus se mečem a štítem natáčel hned jedním, hned zase druhým směrem, kryl se a hledal skulinu, jíž by mohl zaútočit na Capeliana. Po tváři se mu řinula krev a stékala mu i do očí.

„U všech bohů, vždyť je to jenom jeden zraněný člověk. Dorazte ho!“ Capelianus byl bez sebe strachem.

Pohyb vzadu za Gordianem. Legionář ho vši silou bodnul mezi lopatky. Gordianus se zapotácel dopředu. Další náprah na hlavu. Gordianus se pokusil zvednout svůj roztráštěný, rozsekaný štít. Příliš pomalu. Ostrá, těžká čepel se mu zasekla do lící kosti a prudce mu odhodila hlavu stranou.

„Dorazte ho!“

Gordianus klesl na kolena. Rána zezadu do hlavy ho srazila na všechny čtyři a najednou se na něj všichni vrhli jako smečka divokých psů rvoucích svou kořist.

Capelianus na ně křikl rozkaz a hlas mu málem přeskočil nadšením. „Rozsekejte ho na kusy, rozčtvřte toho opileckého zmetka.“

Gordianus je mrtvý! A to se chtěl srovnávat s Hannibalem a Alexandrem. Teď je mrtvý. Ten blázen a pozér je mrtvý!

„Usekněte mu hlavu, tělo zaduňte do země.“

Jeho neuvážená slova v něm probudila novou činorodost. Ano, zaduče svého nepřítele do země, jako hrdina z dávných časů, jako hrdina z Homérových veršů. Zastrčil nepoužitý meč zpět do pochvy a chystal se sesednout z koně.

Něčí ruka mu sevřela paži a zabránila mu v pohybu. *Primus pilus* Třetí legie Firmanus. Jak se opovažuje sahat na nadřízeného důstojníka. Nechá ho degradovat a bičem mu servat kůži na zádech. Starý centurio mu něco říkal.

„Gordianus Starší.“

U všech fúrií, jak jen mohl na toho starého, senilního kozla zapomenout? Víc než půl života čeká na svoji pomstu. Teď si ji přece nenechá proklouznout mezi prsty.

Festina lente. Capelianus se vzchopil. Spěchej pomalu. Nejprve musí zajistit bojiště. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

Gordianovy poslední jednotky se po smrti svého velitele začaly vzdávat. Zkušeni legionáři Třetí legie už je obklopili a drželi mezi sebou. Capelianus vydal Firmanovi rozkazy, tichým, sebejistým hlasem.

„Odzbrojte je. Oddělte od sebe pretoriány a muže z městské kohorty. Ty první popravte, zbytek nechte na *decimaci*. Ty čtyři kohorty, které k nám přešly bez boje, nechte obnovit přísahu Maximinovi. Legionáři ať zůstanou pod korouhvemi. K plundrování města se mohou přidat zítra. Dostane se jim daru, který jim to všechno vynahradí.“

Firmanus zasalutoval a vydal se splnit jeho rozkazy.

Capelianus byl spokojený. Mladíci, začlenění do téhle rádoby pretoriánské gardy, byli ti, kteří celé povstání odstartovali. Je tedy správné, že za to zaplatí. Muži pravidelné armády z městské kohorty si jenom zvolili špatnou stranu. *Decimace* jako trest postačí. Jednotka se rychle vrátí k pořádku, až z ní vylosují každého desátého a jeho vlastní kamarádi ze stanového družstva ho umlátí k smrti. Stará římská morálka. Bude to povznášející představení. Maximinus mu ho jistě schválí.

Vlevo sháněla Capelianova jízda dohromady poražené protivníky. Většina zajatců byli prostí civilisté, kteří povstali proti svému právoplatnému císaři. Stali se podílníky na zradě a svatokrádeži. I oni musí zemřít. Je jich však tolik, že k jejich hlídání potřebuje všechny své jezdce.

Capelianus obhlédl i svou družinu: zrádce Sabinianus, dva tribuni a čtyři jezdci. V dáli, v branách města, se ještě stále vraždilo. Další organizovaný odpor je už nepravděpodobný. Sedm mužů na koních by ho mělo dostatečně ochránit. Dojede si pro Gordiana Staršího.

„Za mnou.“

Capelianus se rozjel směrem k akvaduktu a k branám města.

Gordianus Starší mu nesmí utéct. Celé tři dekády života v sobě nosil a živil pomstu. Byl tehdy mladý senátor předurčený k velkým věcem. Než mu ta děvka, jeho první manželka, nasadila parohy s Gordianem. A ten starý priapický sviňák byl proti všem zvyklostem zproštěn obvinění z nevěry. Capelianus se stal v senátu i u dvora terčem posměchu. Všichni se mu smáli a ukazovali si na něj. To je ten houžvička, který nedokáže uspokojit ani vlastní ženu. Jeho kariéra narazila na dno. Nakonec musel zatížit hypotékou rodový majetek, aby si koupil konzulství, a celé to zopakoval, aby jej jmenovali správcem provincie. Jenže mu nedali bohaté provincie jako třeba Asii či Afriku Proconsularis, kde by se zhojil za všechny výdaje, které se zajištěním správcovství měl. Místo toho dostal Numídiu, ohavnou poušť a holé skály, kde jako zvěř v norách žili místní divoši a kmeny. V zimě je tu zima,

v létě nesnesitelné horko a k tomu všemu spousta otravných, nudných povinností, za které se ovšem zřídkakdy dočkal odměny; správa Numídie je jednoduše úřad pro bezvýznamného senátora, který nemůže čekat, že by se vyšplhal někam výš. Největší nespravedlivostí pak bylo, když poslali starého Gordiana do Kartága. Ten zhýralý Sílénos vládl druhému největšímu městu v říši a sklízel poklady Prokonzulské Afriky.

Projeli pod akvaduktem a ujížděli mezi hroby pohřebišť. Všude kolem ležela čerstvě zabitá těla, pohozená jako krvavé oběti nějakého barbarského náboženství na posvátném místě posledního odpočinku svých předků. Jejich malý jízdní oddíl minul pompézní, stále nedokončenou hrobku z bílého mramoru. Capelianus dal město svým vojákům na tři dny v plen. Tři dny si budou moci dělat, co jen budou chtít. Capelianus pocítil temné uspokojení, že truchlící rodina možná již nikdy neposbírá prostředky, aby hrobku dokončila. Pokud z ní vůbec někdo přežije, aby se o to alespoň pokusil.

Hadrumetská brána byla ucpaná mrtvými a umírajícími. Přitáhli koním uzdy. Někteří z vojáků pomocných sborů již čile svlékali mrtvolu. Mrtvá těla jsou tak bledá a sinalá, všechno lidství je to tam. Capelianus křikl na vojáky, ať jim uvolní průchod. Jen neochotně poslechli, aby splnili nechtěný a ničím neodměněný úkol, a začali s kletbami a hlasitým vzdycháním tahat těžká a nepoddajná těla na stranu.

„Rychleji, vy psi, nebo vás nechám spráskat bičem.“

Gordianus Starší nesmí utéct. Capelianus se obrátil na Sabiniana.

„Pokusí se uniknout do přístavu?“

Sabinianus si dával s odpovědí na čas. „To si nemyslím, byli si jistí početní převahou. Na útěk nikdo nemyslel. Žádnou loď, která by je dostala do bezpečí, si nepřipravili.“

Zdálo se, že Sabinianovu patricijskou sebejistotu nedokáže nikdo a nic narušit. Včera v noci se vytratil z města a opustil Gordiany. Aby pak Capelianovi v jeho táboře dokázal, že skutečně změnil stranu, podřízl hrdlo vězni. Tím vězněm byl Sabinianův nejlepší přítel. Povídalo se, že Sabinianus miloval Arriána jako svého bratra.

Takovému muži nemůže nikdo důvěřovat. Sabinianus mu vyhradil i léčku, kterou jim Gordianus Mladší nastražil: pět set jezdců ukrývajících se mezi sklady a budovami u rybníků, až za Capelianovým levým křídlem, mělo napadnout jeho armádu z boku a rozbít bojovou linii. Bez Sabinianus

nianova zásahu mohla bitva dopadnout úplně jinak. Capelianus se na svého společníka podíval pohledem plným odporu a opovržení. *Miluj zradu, nenávid' zrádce.*

„Co ten stařec udělá?“

„Postaví se ti v paláci v boji do posledního muže.“

„Do posledního muže?“ Capelianus nedokázal zbavit svůj hlas dalšího návalu strachu. „Oni si tam ještě nechali nějaké další zálohy?“

„Jen hrstku,“ usmál se Sabinianus. „Nic, s čím by si měl přemožitel Kartága, nový Scipio, dělat těžkou hlavu.“

Capelianus věnoval Sabinianovi život, ale své rozhodnutí mohl kdykoli změnit.

Cesta byla volná a Capelianus vjel se svojí družinou do města.

Jako by se před nimi zhmotnila živoucí představa Tartaru, místa, kde si hříšníci odpykávali svůj nekonečný trest. Nahá těla poházená jedno přes druhé. Srdceryvný nářek stařen a dětí. Poničené, znesvěcené domy, dědictví po předcích, pach rozlitého vína a požárů, pach zvratků, moči a výkalů.

Projížděli Saturnovou ulicí mezi chrámy Venuše a Saly. Z jedné z postranních uliček vyběhla mladá matrona s tuctem Numid'anů v patách. Jaký výsměch záruce lásky a bezpečí, které obě bohyně svým věrným slibovaly.

Navzdory naléhavosti svého úkolu Capelianus zastavil, aby se díval.

Numid'ané ženu dostihli na schodech chrámu bohyně Saly. Když z ní trhali šaty, na jejím zoufalém, ječivém křiku bylo něco vzrušujícího. Měla dokonale bílé tělo, dokonce i nohy a paže; dobře vychovaná mladá manželka, která se chránila před sluncem, skromná a ctnostná.

Bránila se, ale přitlačili ji k zemi, ohnuli ji přes nízké zábradlí. Zadek jí zářil jako bělostný mramor, její temný klín lákal a vyzýval. Horko probouzelo v Numid'anech chuť znásilňovat, jejich volné tuniky jim usnadňovaly dílo. Když do ní vůdce vojáků vstoupil, pokusila se zavolat k mužům v sedle o pomoc.

Capelianus se jen usmál. „Zdraví a radost.“

Muži se zasmáli.

Tohle nepůjde. Capelianus má teď mnohem naléhavější potřebu. Pomsta je víc než chlípnost.

Vjeli na forum a pokračovali kolem oltáře Míru a bronzových desek popsaných starými římskými zákony. Na konci fora se mezi sloupy místo-držitelského paláce rojili vojáci i kmenoví bojovníci.

Po schodech dolů k nim zamířil velitel jedné pomocné kohorty.

„Gordianus Starší je v malé jídelně, té, které říkají Delfix.“

„Živý nebo mrtvý?“

„Mrtvý.“

Než seskočil z koně, Capelianus oslovil prefekta. „Tvoje kohorta porušila rozkaz, nedržela linii a pronásledovala rebely. Po třech dnech plenu budete potrestáni.“

Důstojník zasalutoval. „Uděláme, co přikážeš, jsme připraveni splnit každý tvůj rozkaz.“

Pokáraný důstojník je prováděl chodbami paláce. Z hlubin labyrintu se k nim, tlumené vykládanými dveřmi a těžkými závěsy, nesly zvuky bestiálního veselí. Capelianus si vybavil několik zpola zapomenutých úryvků z Polybia, které četl ještě jako školák. Řecký historik nedokázal potlačit obdiv nad způsobem, kterým Římané plenili dobyté město. Žádný voják nezačal rabovat dřív, než dostal rozkaz. Veškerá kořist byla snášena na jedno místo, aby byla následně rozdělena podle hodnotní a zásluh. Nikdo si nenechával nic jen sám pro sebe. To už bylo ale dávno. Časy se změnily.

Disciplína a ctnost již byla jen slova. Způsoby předků, *mos maiorum*, byly všechny zapomenuty a stalo se z nich jen bezobsažné slovní spojení.

V malé jídelně zvané Delfix stála skupinka vojáků v půlkruhu kolem visícího těla jako nějaký sbor na jevišti. Převrácená židle a louže pod nohama mrtvého. Předek Gordianovy tuniky byl mokrý. Říká se, že oběšenec ejakuluje, ale tohle byla moč.

Capelianus si prohlížel vypoulené oči a vyhrězlý jazyk. Smrt hodná zbabělce. Nikoli ocel, ale provaz. Takhle se zabíjejí ženy. Capelianus opět podlehl své věčné nespokojenosti. Předpověď přece říkala, že Gordianové zemřou utonutím. Capelianus se již nemohl dočkat, až toto proroctví sám naplní. Kád' s vínem by byla velmi případná. Jenže oni ho zase podvedli. Otec i syn.

„Zajali jsme jednoho z jejich přátel.“ Mladý prefekt se opravdu snažil, aby si u Capeliana napravil pověst.

Dostrkali muže dopředu. Byl celý pomlácený, šaty potrhané, ruce i nohy v řetězech.

„Jméno, původ? Otok nebo svobodný?“ vyštěkl Capelianus sérii obvyklých otázek na začátku výslechu.

Zajatec neodpověděl. Jen se upřeně díval na Sabiniana.

„Jméno.“

Teprve nyní muž pohlédl na Capeliana.

„Mauricius, syn Mauricia, člena městské rady Thysdru a Hadrumeta.“

Capelianus již věděl, o koho jde. „To ty jsi celou tu rebelii spustil. První ze všech spiklenců.“

Mauricius se i v řetězech narovnal. „Jsem přítel posledních císařů, prefekt jízdni stráže Marka Antonia Gordiana Romana Africana Augusta, otce i syna.“

„Zrádce.“

„Nikoli zrádce, ale opravdový přítel.“ Mauricius se znovu podíval na Sabiniana a jeho pohled byl plný záště. „Přítel věrný až do smrti. Měli jsme to vědět od začátku. Naznačil jsi to už tenkrát v Ad Palmam, když jsi říkal, že vlastnímu bezpečí klidně obětuješ kohokoli.“

Sabinianus na sobě nedal nic znát.

„Zbabělče, krivopřísežníku se srdcem zajíce!“

„Je ti doufám jasné, že zemřeš,“ ukončil Capelianus proud jeho nadávek.

„Dobré přichází samo, to strašně snadno vydržíš.“ Mauricius se usmíval, i když důvod jeho úsměvu jim nebyl znám.

„Budeš mučen.“

„Mně nemůžete ublížit.“

„Kleště ti budou rvát maso z těla.“

„Mé duše se dotknout nedokážou.“

Ten místní festival, blesklo hlavou Capelianovi. *Mamurálie*. „Budeš veden ulicemi města a bičován. A venku, za Hadrumetskou bránou, tě potom nechám ukřižovat.“

„Jsem římský občan.“ V Mauriciově hlase zaznělo pohoršení, ale ovládl se.

„Ne, jsi nepřítel Říma, *hostis*, a jako takový i zemřeš. Odvedte ho.“

Mauricius se nevzpouzel, ale když ho odváděli, přes rameno zvolal: „Smrt tyranovi Maximinovi! Smrt jeho stvůrám! Proklínám tě! Furie ti promění zbytek života v popel a utrpení!“

Capelianus se obrátil na prefekta. „Co ti další, co si byli s uzurpátory blízcí?“

„Všichni s nějakou hodností padli v bitvě, až na Aemilia Severina, jemuž říkají Fillyrio. Ten dostal rozkaz, aby odjel na jih a posbíral pomezí prů-

zkumníky, *speculatores*. Spolu s nimi pak měl získat do vojska i barbary za hranicemi.“

„Najdeme ho. Najdeme a dostihneme všechny jejich přívržence, urozené i neurozené.“ Capelianus pocítil záchvěv slasti. Lov byl vždy jeho vášně; ať už byli kořistí lidé nebo divoká zvířata, na tom mu pramálo záleželo.

„Pár členů císařské rodiny – a *cubiculo* Valens, nějací další propuštěnci a otroci – utekli. Měli u mola ve vnějším přístavu připravenou rychlou loď.“

Capelianus se obořil na Sabiniana. „Tvrdils mi, že žádnou loď v záloze nemají.“

Sabinianus neodpověděl.

„Vedl jsi nás sem, abys ho zatím nechal uprchnout?“

„Ne.“ Sabinianovy sevřené, dolů směřující rty se nepatrně zachvěly. „Důkaz o změně svého srdce jsem ti poskytl již včera.“

Capelianus si nebyl jistý, jak si jeho téměř nepostřehnutelnou, bezděčnou grimasu vykládat. Bude nutné držet zrádce Sabiniana pod dohledem, ale prozatím ho pustil z hlavy.

Nyní musí vyřešit problém s tělem.

„Sundejte ho.“

Vojáci se pustili do plnění rozkazu, drželi mrtvého za nohy a balancovali na židli.

Capelianus mezitím přemýšlel, co jeho starého nepřítele a jeho marnotratného, rozmařilého syna vedlo k pokusu uchvátit trůn. Určitě to nebyl smysl pro povinnost či spravedlnost. To jsou zastaralé koncepty, které možná platily ještě v dobách staré svobodné republiky, ale v tomto zkaženém čase Caesarů se dávno přežily, už sem nepatří. Capelianus ale věděl, co takové muže v období autokratické vlády pohání vpřed. Jsou to chlípnost a lačnost, přičemž lačnost byla mnohem silnější motivací než chlípnost. Lačnost po moci a po bohatství. Otec Gordianus se ve svém pokročilém věku nejspíš domníval, že už nemá příliš co ztratit a že zemřít v císařském purpuru za to jistě stojí. A pokud jde o syna, jeho mysl byla nejspíš zatemněná vínem a prostopášným životním stylem, určitě mu to příliš nemyslelo. I tak ale musel v okamžicích strážlivosti a prozření chápat, že jejich pokus nemá šanci na úspěch. Prokonzulská Afrika nemá jedinou vlastní legii. Nebylo již žádným tajemstvím, že císaře lze prohlásit i jinde než v Římě, ale nikdy bez toho, že byste měli za sebou několik tisícovek legionářů.

Tělo leželo na zemi.

„Usekněte mu hlavu. Tu pošleme Maximinovi.“

Jeden z vojáků se ujal požadované řezničiny.

Jestlípak se hlava k Maximinovi skutečně dostane? Senát v Římě prohlásil Gordiany proti veškeré pravděpodobnosti císaři. Itálie přešla na stranu povstalců. Flotily v Raveně a Misenu drží přístavy. Hlava bude muset putovat nahoru na druhý břeh Jaderského moře, v Dalmácii ji vynesou, dál již pocestuje po zemi až k Maximinovi na dunajském pomezí.

Oddělit hlavu od těla není nikdy snadné. Voják, který se o to snažil, klouzal v kaluži krve.

Co teď bude se senátem? Jsou to do jednoho zrádci. Maximinus je Thrák, vyrůstal jako obyčejný voják. Ani Thrákové, ani prostí vojáci si nepotrpí na přehnané milosrdenství. Senát nemůže čekat milost. Budou následovat popravy a konfiskace. Přežije jich jen pár. Budou vyhlazeny celé velké a slavné rody. Severovy i Sulovy proskripce byly ničím ve srovnání s tím, co se bude dít nyní.

Hlava se konečně uvolnila od těla. Krev na mramorové podlaze se vsakovala do drahých koberců.

„Dejte ji do džbánu s medem. Maximinus se mu bude chtít dívat do tváře.“

Ne, senát nemůže spoléhat na žádné milosrdenství. Po generace předávané zkušenosti a umění vyjednávat jim nebudou nic platné. Budou tedy muset vyhlásit nového císaře. Thessalské přesvědčování, nezbytnost vydávaná za svobodnou volbu. Komu by ale mohli císařský purpur nabídnout? Jedině muži v čele provincie, který má k dispozici vlastní vojsko. Maximinus má armádu v Podunají, ve Španělsku je Decius, jeho věrný stoupenec. Obrátí se tedy senátoři na místodržitele na Rýnu či v Británii? Nebo snad vyšlou své vavříny ověncené posly k jednomu z uznávaných vojevůdců na Východě? Anebo, což není příliš pravděpodobné, spočinou pohledem na zemi, která leží nejbližší? Na muže, jehož schopnost velet v poli se již prokázala, na muže, který svrhl uzurpátory a nyní drží v rukách celou Afriku?

„Zbytek hodte psům na foru.“

Někteří považují ctizádost za zlo, jiní zase za ctnost. Capelianus se přikláněl k druhému názoru. Jenže být císařem je jako držet vlka za uši. Lepší být tím, kdo bude stát v pozadí za trůnem. Podíval se na Sabiniana. Zrádci mohou být užiteční.

ČÁST I
ITÁLIE

KAPITOLA 1

Řím

Chrám Svornosti

Šest dní před dubnovými kalendami, 238 n. l.

„Mrtví? A oba dva? Víš to jistě?“

Starý propuštěnec stál před římským senátem a bez rozpaků čelil strohým otázkám konzula.

„Gordianus Mladší padl na bojišti. Když mi Gordianus Starší vydával rozkaz, abych odvedl zbytek císařské domácnosti do bezpečí, byl pevně rozhodnutý spáchat sebevraždu.“

Licinius Rufinus na konzulském pódiu se předklonil dopředu. „Byl s ním jeho osobní strážce?“

„Byl sám.“

„Takže jsi neviděl, jak si doopravdy bere život?“

Tohle nemá smysl. Pupienus se opřel do opěradla a klouzal pohledem po obrovském interiéru chrámu, po myriádách sošek a obrazů, z nichž mnohé tonuly v přítmi. Valens byl *a cubiculem* Gordiana Staršího snad odjakživa, nejspíš ještě před potopou. Svému pánu sloužil dobře, pokud žil, a stejně tak i poté, co zemřel. Bylo marněním času o jeho slovech pochybovat. Císaři, které senát velebil, byli mrtví. A žádný, ani ten nejrafinovanější právnícký výsledek, je k životu zpět nepřivede.

Naproti nad hlavami senátorů visel Zeuxidův obraz a na něm Marsyás připoutaný ke stromu, nahý, s tváří již nyní zkroucenou v očekávané agónii. Skytský otrok u jeho nohou si brousil nůž a díval se na muže, jemuž již brzy zaživa stáhne kůži z těla. Jestliže jsou Gordianové po smrti, jeden každý senátor tady v chrámu se může připravit na stejný osud, až Maximinus sestoupí z hor a dobude město. Maximinus je Thrák, stejný barbar jako

Skyt na obraze. Barbarům je cizí rozum i lítost. Mírnost a shovívavost nemají v povaze.

Valenta propustili a stařec se odbelhal pryč. Pupienus tomuto propuštění téměř záviděl. Nepatrnost jeho postavení mu nejspíš zachránil život. On sám v něco podobného doufat nemohl. Není nejmenší naděje na milost pro prefekta města, který měl pro Gordiany dohlížet na Řím a podílel se na vraždě svého předchůdce Sabina, jehož na místo dosadil sám Maximinus. Je příliš pozdě, aby přešel na druhou stranu, a kompromis nepřipadá v úvahu. Situace volá po jiném, již hodně zoufalém řešení.

Předsedající konzul Licinius požádal otce a přísedící o radu.

Pupienus v nervózním tichu otáčel prstenem na pravé ruce. Uvnitř se ukrýval jed.

K úlevě všech o slovo požádal Gallicanus.

Pupienus si mluvčího znechuceně prohlížel. Nemyté, rozcuchané, slepené vlasy i vousy, doma tkaná tóga, bez tuniky, bosé nohy, na odiv stavěná ctnost dávných předků. Ještě hůl a mošnu na almužny a mají tu reinkarnovaného Diogena. Pupienus si vždy myslel, že kyničtí filozofové by se měli politiky stranit; zcela jistě by neměli vlastnit tolik majetku, aby splňovali požadavky senátorského stavu. Doufal, že mu jeho znechucení nebude vidět v obličejí.

„K městu se blíží tyran. Nestvůra poskvrněná nevinnou krví. Otcové a přísedící, nastal čas, abychom v sobě znovu objevili odvahu našich předků.“

To všechno byla pravda, i když Pupienus soudil, že nyní potřebují víc než jen rétoriku.

Tahle zoufalá šlamastyka vyžaduje konkrétní návrhy. Senátoři nenáviděli Maximina, protože vraždil jejich přátele a příbuzné, nenáviděli ho, neboť z nich neustále ždímal peníze na nevyhratelné války na severu. Nenáviděli ho, protože neprokazoval jejich stavu úctu, kterou si zasluhoval. Od jeho povznesení na trůn se ani jednou neukázal v senátu, dokonce ani v Římě. A ze všeho nejvíc ho nenáviděli, že nebyl jedním z nich. Když do města dorazily zprávy o povstání Gordianů v Africe, přišlo jim to jako bohy seslaná spása. Senát jim vložil na ramena purpur, odepřel Maximinovi i jeho synovi právo na oheň i vodu, prohlásil je nepřáteli Říma. Senát jednal ukvapeně. Riskoval a prohrál. Nyní už nezbývá nic jiného než riskovat znovu. Ještě jeden poslední vrh kostkami: musí zvolit nového císaře.

„Z barbarského severu se blíží krvežíznivý tyran. Musíme bránit své rodiny, naše domovy, chrámy našich bohů. Musíme se sami chopit zbraní a postavit se do bitevního šiku. Zvolit dalšího tyrana, jenž nás bude chránit proti tomu, který se na nás řítí, je čiré šílenství.“

Pupienus se ušklíbl. Vždyť ještě žádného kandidáta nejmenovali. Na urážky je času dost. Ledáže... snad jim tu Gallicanus nechce navrhnout ten pošahaný plán, s nímž se Pupienovi svěřil tenkrát před třemi roky, když k nim dorazila zpráva o zavraždění císaře Alexandra?

„Postavte člověka nad zákon, odvděčí se vám bezprávím. Moc korumpuje. A i když najdete muže, jehož ctnost dokáže odolat pokušení, muže, jenž bude vládnout ve prospěch druhých a nikoli ten svůj, historie nás učí, že jeho dědicové se stanou tyrany, kteří se budou oddávat pouze své vlastní zkaženosti.“

Malá filozofická klika pod vedením Gallicanova nejlepšího přítele Maecenata začala natřásat své prostě tkané tógy a křičet nadšením. Většina senátorů, mnohem lépe oděných, jen dál tiše seděla.

„Nenavrhuji nic nového, nic cizího a neznámého. Bohové nechť nás ochraňují, pokud bychom snad chtěli zavádět nějakou radikální demokracii. Athény jsou nám dostatečným varováním, jak rychle se takovéto státní uspořádání zvrhne v lůzovládu. Nenavrhuji dokonce ani to, abychom se moci ujali my senátoři a řídili zemi jako vládnoucí aristokracie. Každý takový stav se nevyhnutelně zvrátí v oligarchii, kdy několik nejbohatších zadupává do země své spoluobčany. Ne, já se zde zasazuji, abychom se vrátili k našemu starému způsobu vlády. Řím se stal velkým v období svobodné republiky. Každý společenský stav znal své povinnosti a věděl, kde je jeho místo. Konzulové představovali prvek monarchie, senát zastupoval aristokracii a lidová shromáždění byla prvkem skutečné demokracie. Všechny tyto prvky byly ve vzájemné rovnováze. Jako republika porazil Řím Hannibala a jako republika porazí i Maximina. Již jsme z našich řad zvolili Radu dvaceti mužů, které jsme pověřili vedením války. Nepotřebujeme žádného císaře, nepotřebujeme, aby po nás dupal nějaký autokrat. Otcové a přísedící, k tomu, abychom vrátili zpět republiku, nemusíme vlastně dělat vůbec nic. Prozíravost bohů, kteří drží nad Římem svoji ochrannou ruku, již vše zařídila za nás. Republika žije. Chopme se naší vlastní svobody! *Libertas* ať se stane naším heslem!“

Gallicanus jako ztělesnění starobylých ctností vrhal vzdorné pohledy na lavice s nehybnými muži v tógách. Maecenas k němu přistoupil a objal svého přítele kolem ramen, šeptaje mu něco zblízka do ucha. Gallicanus se usmál a už to nebyl jen štěkající kynický pes, ale, navzdory svým více než čtyřiceti rokům, nejistý hoch, který toužil po uznání.

Pupienus byl lehce překvapený, když se slova ujal Fulvius Pius. Pius se v průběhu své kariéry stal konzulem a nyní byl jmenován i členem Rady dvaceti. Za svá jmenování nevděčil ani tak svým schopnostem jako spíše tomu, že jednoduše nikomu nevadil a nikoho neurážel. Jeho kariéru nezdo-bily ani hrdinské činy, ani hluboké myšlenky.

„Krásná slova vhodná na hodinu filozofie, krásná slova pro dva, možná tři žáky. Ovšem naprosto nevhodná pro tento ctihodný sněm.“

V Piovi se po zvolení do Rady dvaceti probudila opravdová iniciativa a nejen to, najednou v sobě objevil i nečekanou tvrdost a přísnost.

„Nehodlám se s Gallicanem pouštět do filozofických rozprav. Toto není okamžik ani místo, kde bychom měli diskutovat o dogmatech. My v prvé řadě musíme čelit realitě. Nikdo v sobě nenosí hlubší smutek po časech staré republiky než já. V mém domě našly své čestné místo busty Catona, Bruta i Cassia, ale svobodná republika je už pouhou příjemnou vzpomínkou. A pokud to nevidíme sami, historik Tacitus nás již před dávnými lety naučil, že vláda císařů a pokračování našeho impéria jsou neoddělitelné, spojené nádoby.“

Gallicanus a Maecenas se ještě stále objímali a vrhali po mluvčím zlobné pohledy.

„Po návratu k dávno mrtvé republice volá jenom hrstka mužů poblouzněná vzletně znějícími slovy filozofů. Většina ostatních stavů si však přeje zachovat *status quo*. Obyvatelé v provinciích se mohou k císaři odvolávat v případě příkoří ze strany správců provincií. *Plebs urbana* vzhlíží k císaři, neboť jim zajišťuje chléb. Vojáci dostávají od císaře žold a skládají mu přísahu věrnosti. A co pretoriáni? Jediným smyslem jejich existence je strážit bezpečí svého císaře. A my otcové a přísedící? Bez císaře, který by krotil jejich přehnanou ctižádost, by někteří senátoři znovu rozervali republiku na kusy. Naše armády by vykrvácely v občanských válkách a barbaři by překročili hranice a vyplenili naše města a utopili naši zemi v krvi.“

„Ne, když se vrátíme ke způsobu našich předků,“ zakřičel Gallicanus.

Pius se usmál, jako by trpělivě opravoval pomýleného školáka. „*Mos maiorum* neubránílo republiku proti Caesarovi ani Augustovi. Nežijeme v Platonově Republice. Podívejme se tedy na fakta jako státníci. Musíme mít císaře, který by velel naší obraně. Osud obou Gordianů jasně ukazuje, že vybraný muž musí mít pod svým velením legie. A protože severní armády jsou věrné Maximinovi, pošleme purpur správci jedné z velkých provincií na Východě a poprosíme ho, aby bez prodlení vyrazil a zachránil Řím.“

Gallicanus dál vzdorně halekal. „To je zbaběloství. Bohové už nám neposkytnou žádnou další příležitost získat zpět naši *libertas!*“

Jeho slova vyvolala u senátorů nesouhlasný křik. – *Posad' se! Odevzdej slovo!* – Maecenas odtáhl svého přítele zpátky do lavice.

„Otcové a přisedící.“ Licinius se musel namáhat, aby překřičel hlahol v chrámu. „Senátoři římsí!“

Senát konečně vyslyšel konzulovo přání.

„Otcové a přisedící, ctěný konzulár Fulvius Pius nám poskytl dobrou radu, a to v mnoha ohledech s výjimkou jednoho. Z čistě praktických důvodů nemůžeme za císaře jen tak zvolit některého z východních místodržitelů, o jejichž věrnosti nám není nic známo. Navíc víme, že správce Kappadokie Cadius Clemens je jedním z těch, kteří Maximina dosadili na trůn.“

Pupienus nebyl jediný, kdo se nyní otočil na Clementova mladšího bratra. Cadius Celerus seděl skromně o několik řad dál mezi bývalými pretory a dalšími senátory, kteří ještě nedosáhli na hodnost konzula. Výraz na jeho tváři však nic neprozrazoval. Jako jeden z prvních se postavil za Gordiany. Mnohé velké rody dokázaly krize přežít díky tomu, že své zástupce stavěly prozíravě na obě strany.

„To nepočítaje, jsou zde i faktory času a vzdálenosti. I s příznivým větrem v zádech bude poslovi trvat dny, než dorazí do Sýrie, ale armáda se stejně nedokáže vrátit dřív než za několik měsíců, ať už bude cestovat po moři či po zemi. Senát již zvolil Radu dvaceti, určenou k obraně *res publicy*. Vybrat bychom tedy měli jednoho z jejich středu.“

Chrám naplnil tichý šepot spekulací.

Licinius pokračoval. „Rozhodnutí takové závažnosti není možné přijímat jen tak bez přípravy. Navrhuji tedy, abychom toto zasedání přerušili a dopřáli si čas všechno pečlivě zvážit a promyslet, abychom se pokusili zjistit vůli bohů a ještě přitom mohli prokázat úctu Gordianům řádnou pietou.“

Senát se znovu sejde v příhodný den. Otcové a přisedící, nebudeme vás již nadále zdržovat.“

Dveře chrámu se otevřely a jeho *cellu* zaplnilo venkovní světlo, které vyhnalo tmu z koutů, zpod stropu i míst za sochou, kam jen zřídkakdy někdo chodil.

Pupienus celým srdcem věřil v tradice senátu, ale potřeboval být sám. Požádal tedy své syny, aby jako jeho zástupci doprovodili předsedajícího konzula domů, načež své nejbližší přátele vyzval, aby za ním později přišli na večeři.

Chvilí trvalo, než se čtyři stovky zúčastněných senátorů přemístily z chrámu ven na forum. Někteří chvilí jen tak postávali na slunci, vytvářeli skupinky, diskutovali a sledovali pokradmu kolegy s nejvyšším postavením a vlivem. Intriky a ctižádost, dva pilíře jejich stavu, alespoň na chvilí zahnal strach v jejich srdcích. Mnozí se dívali na Pupiena, jak tam sám nepohnutě sedí.

Pupienus si dál prohlížel obraz Marsya: nahý visel za ruce na stromě, vystouplá žebra, kůže napjatá, téměř průsvitná, zranitelná. Před nožem již pro něj nebylo úniku. Marsyás vyzval Apollóna na souboj, prohrál a přivodil si tento strašlivý konec. Marsyás nebyl jediný, koho zahubila jeho vlastní ctižádost. Někteří filozofové považují *ambitio* za zlo, jiní za ctnost. Možná že ctižádost v sobě obsahuje obojí. Pupienus rozhodně ctižádostivý je. Přesto, není tento vrcholný předmět lidské ctižádosti – římský trůn – až příliš nebezpečný pro muže, jehož život je založen na lži? Pupienus věděl, že pokud by na svět proniklo tajemství, které celý život bedlivě střežil, všechno, čeho dosáhl, by najednou nebylo nic. Přišel by o všechno, zůstal by jen zničený, zlomený lhář.

Chrám už se téměř vyprázdnil, pouze pár služebníků ještě uklízelo obřadní předměty nezbytné k zahájení senátní schůze. Pupienův tajemník vyčkával ve dveřích. Pupienus na něj kývl.

Fortunatianus znal svého pána dobře. Mlčky mu podal dřevěnou psací destičku a stylus.

Pupienus destičku otevřel a chvilí si prohlížel uhlažený vosk. Jeho mysl pracovala nejlépe, když měla něco, na co by se mohla soustředit, nějakou mnemotechnickou pomůcku. V Římě nyní zůstalo devět členů Rady dvaceti. Až se ti zbývající dozvědí, co se stalo, nedonutí je jejich ctižádost, aby opustili svěřená místa a uháněli zpět do města? A co s Menophilem

v Aquielii či Rufinianem v Apenninách? Ne, všechny tyto otázky bude lepší ponechat stranou a řešit případnou situaci, teprve až nastane. Pro teď platí, že v Římě zůstalo devět mužů, ze kterých mohou volit, pouze devět mužů, schopných v této složité situaci řídit impérium. Seřadil si je a vyryl jejich jména do vosku. Další poznámky již činil pouze ve své mysli.

Capax imperii

Spojenci

Pupienus – prefekt města, zkušený a důvtipný, uvyklý velet, přesto jen novus homo, stojící na okraji propasti

Tineus Sacerdos – vážený, urozený muž, otec manželky Pupienova staršího syna, věrný, ale chybí mu dynamika

Praetextatus – další urozený muž, ohyzdný otec ohyzdné nevěsty Pupienova mladšího syna, teprve nedávný přítel dosud neproověřené věrnosti, očividně nekompetentní

Protivníci

Gallicanus – pozér, násilnický opičák a kynický štěkal

Maecenas – jeho nejbližší druh, o něco lépe upravený, přesto stejně nesmiřitelný zastávce filozofických ctností

Ostatní

Licinius – řecký novus homo, býval císařský tajemník, inteligentní a podnikavý

Fulvius Pius – další urozenec, dříve bez většího významu, nyní roste před očima

Valerianus – spolehlivý, ale trochu pomalejší stoupenec mrtvých Gordianů, má své přednosti, následovník, nikoli vůdce

Balbinus – odpudivá směsice privilegovanosti a podlé vychytralosti, tak jako většina patricijů

Tři, včetně jeho samotného, kteří by mohli podpořit Pupienovu kandidaturu. Stejně tak mohl předpokládat, že Gallicanus a Maecenas, oba poblouznění svými sny o mrtvé republice, se postaví proti jakémukoli kandidátovi na

držitele výlučné moci. Pupienus potřebuje na svou stranu získat ještě dva ze zbývajících čtyř. Nešlo však jen o muže samotné. Všechno záviselo na hlasech, které jsou schopni přinést. Volbu musí rozhodnout hlasováním celý senát.

Které dva se tedy musí pokusit získat na svou stranu?

Proti Licinioví budou mít tradiční senátoři spoustu výhrad: jeho řecký původ – *Řekům není možné již od přírody důvěřovat* – jeho předchozí funkce – *tajemník, poskok v cizích službách* – a dokonce i jeho inteligenci – *Řekové jsou až příliš chytří i pro své vlastní dobro a pořád, pořád mluví*.

Fulvius Pius za sebou má dlouhou kariéru a je vzdáleně spřízněný s bývalým císařem Septimiem Severem. Rodinné konexe a skutečnost, že jeden z jeho příbuzných již císařem byl, mohou přinést při hlasování pár hlasů, ale zdaleka ne tolik, kolik jich potřebuje.

Valerianus se nakrátko ocitnul v samotném srdci vlády Gordianů odsouzené k záhubě. Smrt hlavních představitelů vzpoury však připraví jejich frakci o přízeň většiny senátorů. Zvážit musí i okolnosti mimo tento senát. Pupienus velí šesti tisícům mužů městských kohort. Po ruce jsou další vojenské síly – tisícovka pretoriánů a sedm tisíc *vigilů* tady v Římě, k tomu dva tisíce mečů Druhé legie v Albanských horách. Všem velí důstojníci jezdeckého původu a jeden každý z nich je patronskými svazky provázán se sídlem Gordianů v *domus rostrata*. Pokud by Valeriana získal do svého tábora, utáhl by kolem senátu pevnou ocelovou smyčku.

A pak je tu ještě Balbinus, dikobrazí tvář na tlustém těle, obojí odulé životem v požitkářství a perverzitě. Duše, v níž se hloupost mísí s přízemní vychytralostí a lenost s bezbřehou ctižádostí. Bylo těžké změřit, jak moc Pupienus Balbinem opovrhoval. Balbinus je však spřízněn s božskými císaři Traianem a Hadrianem, je příslušníkem rodu Coelliů, rodového klanu, jehož historie sahá k samotným počátkům svobodné republiky a, jak alespoň tvrdí oni sami, ještě mnohem dál, až k Aeneovi a bohům. Bez ohledu na jeho charakter, dlouhá staletí rodového bohatství a veřejných poct a vyznamenání, atrium plné kouřem zčernalých bust slavných předků, propůjčují Balbinovi postavení, jež by mu mohlo zajistit hlasy významného počtu senátorů.

V politice je často nutné odložit vlastní emoce stranou. Pupienus v sobě bude muset najít sílu přehlížet úšklebky a posměšné poznámky tohoto oduleho patricije. *Řím je ti spíš macechou než domovem. Okouzli nás svým původem,*

vyprávěj nám o velkých činech svých předků. Jakou návnadu ale může té uslintané tlamě předhodit, jaká cena je dostatečně blyštivá, aby pronikla i slupkou Balbinovy mrtvolné letargie a přiměla ho obrátit se na své příbuzné, přátele a klienty v kurii s tím, že si mají za císaře zvolit muže, jehož považují za pouhého povýšence, jen o málo lepšího než otrok?

Císařské pocty. Pupienus si představil císařský purpur, slonovinový trůn, posvátný oheň. V soukromém podnikání se mohl člověk sám rozhodnout, kdy pokračovat nebo se stáhnout, kdy se angažovat více, kdy méně. Ale když usiluje o trůn, mezi propastí a vrcholem není nic, kde by se mohl zastavit a spočinout. Být císař je jako žít na jevišti veřejného divadla, každý váš pohyb i slovo vidí a slyší všichni, kteří se dívají. A nehraje se v maskách. Vše, čím člověk je či byl, je odhaleno a obnaženo až na kost. Slídivé oči budou příliš blízko pro muže, jenž před všemi ukrývá své tajemství, vzdálené navíc jen necelých dvě stě mil od Říma. Pokud by měl pokračovat, musí se ještě jednou, naposledy vrátit do Volaterr a pohrbit svou minulost. Je to strašlivý úkol a on se vždy modlil, aby ho nikdy nemusel provést. Jestliže však usiluje o trůn, všechny emoce musí stranou.

KAPITOLA 2

*Severní Itálie
Řeka Aesontius*

Dva dny před dubnovými kalendami, 238 n. l.

Pokud by teď pokračovali dál, každý zvěd či špeh ukrytý na statku by je nutně zpozoroval. Menophilus tedy zastavil svoji malou skupinku v dostatečné vzdálenosti od kraje lesa. Tady počkají a budou vše sledovat. Do tmy zbývaly ještě přibližně tři hodiny. Takto blízko nepříteli bylo nezbytné vyvarovat se jakéhokoli zbytečného rizika. Tiše vydal svým mužům rozkaz, aby sesedli a ulevili unaveným koním.

Na farmě panoval v jarním slunci naprostý klid; červené střešní tašky a nabílené zdi, černé díry zející v místech, kde byly odstraněny dveře a oknice. Velké, bachraté sudy na víno, nyní do jednoho prázdné. Žádná zvířata, dokonce ani slepice, které by se přehrabovaly v zemi. Z komínů nestoupal dým, nikde ani stopy po životě. Menophilus si vzpomněl na svůj domov a doufal, že do daleké Apulie se válka nikdy nedostane.

Z jihu ke statku mířila úzká, nedlážděná cesta, pak se stočila k severovýchodu a zmizela mezi stromy. Tě se Menophilus vyhnul a místo toho vedl své muže lesem na břehu řeky. Země pod nohama byla měkká a zpomalovala jejich pochod. Koně byli unavení a odpočinek jim prospěje.

Ve dvoře zahlédl pohyb. I když byli příliš daleko, aby muže s jistotou rozpoznal, podle držení těla usoudil, že je to voják. Jinak tomu být nemohlo. Z jeho vlastního rozkazu byli všichni civilisté evakuováni. I přesto, že nechal zbořit most přes Aesontius, přinejmenším část Maximinovy armády se na druhý břeh dostala.

Nepřátelská hlídka však nepředstavovala nepřekonatelnou komplikaci. Od zbořeného mostu již nemohli být dále než na půl míle. Menophilus

vydal *optionovi* heslo – *decus et tutamen* – a pokyny. Dva jeho nejspolehlivější muži měli zalehnout a dál pozorovat statek. Nižší důstojník a zbytek jezdců odvedou koně zpět na paseku, tu s tím stromem, do kterého uhodil blesk. Ať se tam koně pasou, ale necht' zůstanou osedlaní a jejich jezdci připravení vyrazit. Menophilus a průvodce budou pokračovat v dalším průzkumu pěšky. Jestliže se nevrátí do zítřka do rozbřesku, *optio* se vrátí stejnou cestou, po níž sem přijeli. Jakmile dorazí zpět do Aquileie, informuje Crispina a senátor převezme výhradní velení obrany města.

Chvilí o svém spoluveliteli přemýšlel. Ještě v Římě na něj jeho kolega v Radě dvaceti neudělal zrovna příznivý první dojem. Bylo těžké proniknout pod masku hustého vousu a filozofických nabubřelostí, či přehnaně povýšeneckého vyjadřování a pohybů. Crispinus rozhodně nepostrádal velitelské zkušenosti, ale s Menophilem ho svedla dohromady spíše politická nutnost než jeho vojenské schopnosti. Když se ale začali společně připravovat k obraně města před Maximinem, vypěstovali si jeden k druhému určitou úctu. Pokud Menophilus padne, Aquileia bude v dobrých rukou.

Vrstva měkkého listí ztlumila dusot kopyt, ale žádný jízdní oddíl se nedokáže pohybovat zcela neslyšně. Vítr však foukal od severu a Menophilus si byl jistý, že občasná cinknutí kovových součástí výstroje, vrznutí kůže či odfrknutí koně se neponese nikam daleko.

Jakmile už neslyšel nic než tiché ševlení větví, opět se plně soustředil na obraz před sebou. Statek se táhl až k Aesontiu: hlavní budova, pak dvůr s obřímí sudy na víno, stodola a několik přístavků, malá louka a strmá pěšina vysekaná mezi stromy dolů k řece. Pěšina nenabízela žádné krytí, ale sklon svahu a vnější budovy statku by mohly zakrývat výhled z domu na břeh.

Menophilus se ujistil, že je průvodce připravený. Marcus Barbius se usmál sevřenými rty. Mladík měl ke své nervozitě spoustu důvodů. Bylo by jistě lepší, kdyby si s sebou mohl vzít vojáka. Bohužel, žádný z mužů První kohorty Ulpia Galatorum, jediné jednotky pravidelné armády v Aquileii, místní terén neznal. Veškerou půdu kolem vlastnila rodina tohoto mladého jezdce. V dobách míru zde na statku hospodařil jeden z jejich nájemců.

Oba muži sestoupili mezi břízami a jilmy až do vrboví na břehu. Aesontius uhaněl jako divý, naplněný vodou z hor, jeho zelené vody se divoce pěnila a jen stěží se udržely v korytě.

Menophilus se přikrčil za strom a vyhlédl ke statku. Odtud přes stodolu

viděl jenom červené tašky domu. Samozřejmě, pokud by nepřítel rozmístil hlídky i ve vedlejších budovách, měly by ničím nezastřený výhled až na řeku. A nejbližší z přístavků nebyl ani padesát kroků daleko.

Menophilus se postavil. „Přejdeme normálně krokem. Třeba si budou myslet, že patříme k nim.“

Barbius neodpověděl, ale tvářil se pochybovačně.

„Kdybychom běželi, vzbudili bychom podezření.“

Barbius stále mlčel. Nezdálo se, že by ho Menophilus nějak uklidnil. A strach ho nejspíš zbavil schopnosti mluvit.

Oba na sobě měli tuniku, kalhoty, boty a u pasu meč a dýku. Vypadali jako vojáci mimo službu. Pohybovali se naprosto tiše. Ještě než vyrazili, Menophilus si ze své zbroje sundal *memento mori* – stříbrného kostlivce – a další ozdoby. Uchopil volný kus opasku a stočil si jeho kovový konec v dlani, jako to vojáci často dělávali.

Levou rukou chytil Barbia za loket a postrčil ho na pěšinu.

Zachovejme se jako muži.

Jeden krok, dva, tři. Cítil chvění železného konce opasku v dlani. *Zachovejme se jako muži.* Nedívat se na statek. Při každém kroku strach z výkřiku či ohavného svistotu šípu. Pět kroků, šest.

Osm kroků a byli znovu pod pláštěm stromů.

Menophilus hodil sebou na zem. S divoce rozbušeným srdcem se odplazil zpět na kraj stezky.

Znovu zvedl hlavu z úkrytu a rozhlížel se kolem.

Nic se nepohnulo. Všude panoval naprostý klid.

Ještě chvíli se díval. Odteď již budou mít případné hlídky v zádech a útěk bude mnohem obtížnější.

Konečně nabyl alespoň nějakou jistotu a srdce se mu zvolna vracelo k normálnímu rytmu. Odplazil se zpět k Barbiovi.

Pokračovali opatrně podél břehu a ve stínu přeskakovali od stromu ke stromu.

Před sebou zahlédli záblesk světla v místě, kde se mezi stromy klikatila cesta.

Menophilus se znovu zastavil, ukryl se ve stínu, díval se a čekal.

Polní cesta byla šedá, prašná a prázdná. Vznášel se nad ní párek vlaštovek a kroužil své piruety. Znamení, že se blíží špatné počasí.

Přikázal Barbiovi, ať dává pozor na obě strany, přešel na cestu a pečlivě ji sledoval. Rozmazané stopy cvočků vojenských bot. Nic, co by se podobalo kopytům či koňským sandálům. Povrch byl prašný, nikoli zdupaný. Na státek tudy prošlo jen několik mužů a všichni pěšky.

Vrátili se do stínu a pokračovali dál mezi stromy souběžně s cestou.

Zanedlouho se spojila s větší, již dlážděnou verzí sebe samé. Via Gemina představovala hlavní spojnici mezi Aquileiou a Julskými Alpami a pokračovala dál na Emonu a dunajské pomezí. Kdyby nehrozila válka, byla by jistě plná poutníků, takto zela prázdnotou. Na křižovatce nestály žádné hlídky.

Ještě jedno stoupání a silnice začne klesat k řece. Aesontius zde byl velmi široký. Zpravidla býval mělký, ale nyní v něm bouřila voda z jarního tání. Ze strženého mostu Sonti zbylo jen několik pilířů, kolem kterých se řítila voda a uvolňovala z nich další a další kvádry. Na protějším břehu začínali s výstavbou pontonového mostu. První dvě bárky byly již na místě a velká skupina vojáků právě spouštěla po břehu třetí. Kolem nich panoval až horečnatý ruch disciplinované aktivity. Muži s maximálním úsilím brzdili těžké naložené vozy klouzající dolů k řece a tam z nich vykládali tlustá lana a bezpočet fošen.

Přímo pod Menophilem, na úpatí svahu, kotvila kousek od břehu malá veslice. Zde byl naopak naprostý klid. Ve stínu pod stromy se uvelebila asi stovka vojáků. Jejich důstojník vyslal na cestu hlídku deseti mužů, kteří stáli přibližně padesát kroků od svých odpočívajících druhů. Menophilus se rozhlédl kolem a našel to správné křoví, ze kterého je mohl pozorovat.

Stíny se začaly protahovat. Vojáci na protějším břehu si předávali měchy s vínem. Tu a tam se některý z nich vydal kousek stranou, aby si ulevil. Menophilus si rozepnul psací destičku a dělal si kódovaným písmem nahodilé poznámky.

Bylo to právě v takovýchto okamžicích nečinnosti, kdy na něj útočil žal a hrozil, že ho zbaví odvahy. Jaký je vlastně smysl tohoto průzkumu? Toho všeho kolem? Rizika a vynaloženého úsilí? K čemu to všechno? Jeho přátelé jsou mrtví. Gordianus Otec i Gordianus Syn, oba dva. Samozřejmě věděl, že jsou smrtelní. Smrt je nevyhnutelná a přátelé jsou jako fíky. Nevydrží.

Filozofie mu nabízela pouze slabou a nedostatečnou útěchu. Kdyby byli skutečnými přáteli, nedopustili by, aby se tu nyní soužil bolestí a zármut-

kem. Nyní už jsou pryč. Podařilo se jim uniknout. Život člověka je jako okamžik, jeho smysly bledé jako světlo lojové svíce, tělo kořist, do které se zakusují nemoci, duše neklidný vír, osud temnota; to vše pouze pomíjivý pobyt v cizí a nepřátelské zemi.

Jistě, žili tak, jak si sami přáli, a smrti čelili jako muži. Gordianus Syn ji našel na bojišti v bitvě se silami tyрана. Gordianus Otec si vzal život vlastní rukou a z vlastního rozhodnutí. Svět se mylí, pokud se provaz vnímá jako zženštilost. Kamkoli se podíváte, všude se nabízí způsob, jak své utrpení ukončit. Třeba ten zakrslý, uschlý, neplodný strom? Svoboda visí v jeho větvích. Kterákoli žila v těle je cestou ke svobodě.

Život je cesta, ale na rozdíl od jiných cest nemá pevný konec. A žádný život není příliš krátký, jestliže ho člověk prožije dobře. Menophilus chápal, že nemá smysl, aby se bouřil vůči něčemu, co nedokáže změnit. Místo toho by měl být vděčný za všechny čas, který mohl se svými přáteli strávit. Bolest z jejich ztráty přesto bodala jako ostrý nůž.

Stíny se protahovaly. Na břeh řeky se snesla temnota. Ve větru zavlály plameny pochodní, ale muži dál pokračovali ve své lopotné práci.

Menophilus získal užitečné zpravodajské informace. Všechno si pečlivě zapsal do tabulky. Podle býka na zástavách poznal, že vojáci na jeho straně řeky patří k Desáté legii „Gemina“, jejíž základna ležela ve Vindoboně v Horní Pannonii. Podle všeho se sem dopravili vždy po skupinkách na veslici. Na aquilejské straně Aesontia jich ještě nebylo mnoho. Z jejich vzestupu a chování pochopil, že jsou uvolnění a sebejistí. Vědí, že rebelové nemají žádnou armádu, kterou by proti nim mohli v poli postavit. Neočekávají žádný útok. Předem vyrobené konstrukce pontonového mostu a zručnost, s níž ho vojáci na druhém břehu sestavovali, naznačovaly, že jednotka náleží k obléhacímu sboru císařské armády. Ještě dvacet čtyři hodin a most bude hotový.

Zjištěné informace však stále nebyly dostatečné. Potřeboval vědět, jaké další jednotky doprovázely již přítomnou Desátou legii, nebo si udělat alespoň hrubý odhad jejich počtu. Musí tedy vyčkat. Noc mu může poskytnout další odpovědi.

Tma již pohltila všechno kolem a vítr zesílil. Nyní foukal od jihozápadu. Odtud často přinášel déšť. Pořádný liják by mohl zvednout hladinu a ztížit výstavbu mostu. Je obtížné manévrovat s bárkami v silném, vzdušném

proudu, navíc hrozí i nebezpečí kolizí s kmeny, poleny a dalšími předměty unášenými proudem. Pokud bude přšet opravdu hodně, stavba mostu se může zdržet i o několik dní. Menophilus si uložil informaci do paměti, protože na psaní již byla příliš tma.

Mraky, vyslanci bouří, zaclonily měsíc. Vítr cloumal korunami stromů, narážel větvemi o sebe. Les kolem ožil cupitáním a tlumeným křikem nočních predátorů i jejich kořisti.

Dole u řeky se k nebi vznesly jiskry zapálených ohňů. Ohně vzplály i na druhém břehu, ale ten byl strmý a pokrytý lesem. Většina ohňů hořela až za hřebenem a z jejich odlesků na obloze nebylo ani náhodou možné odhadnout počet nepřátel. Situace vyžadovala o něco odvážnější řešení.

Menophilus nastínil Barbiovi svůj plán. Mladíkovy vytrěštěné oči svítily ve tmě strachem.

„Budeš mi krýt záda,“ vysvětloval Menophilus. „Všechno ostatní nech na mně.“ Předstíral jistotu, kterou necítil. Jeho stoické vzdělání pomáhalo.

Vstal a protáhl se, aby probudil ztuhlé klouby zpět k životu. Když byl připravený, poklepal mladíkovi na rameno a vyrazil vpřed. Barbius se držel co nejtěsněji za ním. Zůstat sám pro něj nejspíš bylo tím menším ze dvou zel, z nichž si mohl vybrat.

Šinuli se vpřed jako dva krabi. Menophilus nejprve zvedl jednu nohu a opatrně ji postavil bokem na zem, aby včas vycítil případnou suchou větvičku, která by mohla prasknout, či kámen, o nějž by mohl zakopnout. Teprve potom na zbytek nohy přenesl celou váhu. Často se úplně zastavil a zaposlouchal se do tmy. Upřeně hleděl mezi stromy a snažil se nedívat do ohňů mezi nimi, pokoušeje se ověřit jejich přesnou polohu.

Nad hlavami jim s tichým plácáním křídly prolétla sova.

Menophilus vyčkal nehybně, dokud nezmizí v dáli, a teprve potom pokračoval v žalostně pomalém a namáhavém postupu, který nyní nasměroval lehce po proudu.

V noci v lese, se srdcem naplněným strachem, ztrácejí čas a vzdálenost svůj konkrétní obsah. Řeka se zdála až nekonečně dlouho stále stejně vzdálená, až se najednou ocitli přímo na jejím břehu. Vrátili se o několik kroků nahoru a oba se co nejtěsněji přitiskli ke kmeni jedné z vrb a pokusili se splynout s jeho tvary, jako by doufali v nějakou hodně nepravděpodobnou metamorfózu.

Menophilus nasál pach ryb v řece, říčního bláta a tlejícího listí na břehu. Obrnil se trpělivostí. Život je pomíjivý pobyt v cizí a nepřátelské zemi.

Mezi stromy se někdo blížil. Menophilus rozpoznal ve tmě postavu a díval se stranou, aby lépe viděl.

Voják prošel tak těsně kolem, že i dítě by kamenem dohodilo až k němu. Sešel dolů na břeh, zastavil se a začal zápolit s opaskem a kalhotami.

Menophilus vystoupil zpoza kmene a pískal si tichý popěvek – starou vojenskou pochodovou píseň – a ani se nesnažil tišit své kroky, jimiž také zamířil dolů k řece.

Voják se napolo otočil a nasměroval oblouk moči do strany.

„Ave,“ pozdravil Menophilus.

„Ave,“ zabručel voják a opět namířil své úsilí do proudu řeky.

Menophilus vytáhl meč z pochvy a jedním pohybem ho přitiskl muži k hrdlu.

„Žádný hluk.“

„Prosím ne, nezabíjej mě, prosím.“ Voják sotva šeptal a jen stěží přemáhal hrůzu.

„Smrt je to poslední, co by tě mělo zajímat.“

„Prosím...“

„Odpověz na mé otázky, a nikdo se nic nedozví. Bude to, jako by se to nikdy nestalo.“

„Cokoli řekneš...“

Menophilus cítil, že Barbius stojí někde blízko, ale drží se zpět.

„Jaké další jednotky jsou zde kromě Desáté legie?“

Voják zaváhal.

Menophilus mu přejel ostrím po holé kůži.

Definitivně tím zlomil mužův odpor a voják se rozpovídal. „Samostatné oddíly všech zbývajících tří pannonských legií; přibližně čtyři tisíce mečů.“

„Kdo jim velí?“

„Flavius Vopiscus.“

„Kde je Maximinus a zbytek polní armády?“

„Ještě daleko, stále na druhé straně Alp.“

„Kde přesně?“

„V Emoně.“ Voják byl výměnou za život ochoten nabídnout vše, co věděl.

„Na další pochod nevyrazí dřív, než tady dokončí pontonový most. Mají málo zásob a je lepší, když budou jednotlivé síly zatím oddělené.“

Menophilus si rychle propočítal vzdálenosti a rychlost pochodu. Pokud by most dokončili již zítra nebo pozítří, připočítat den pro posla, který donese zprávu Maximinovi do Emony, zhruba čtyři další dny, aby se hlavní síly...

Úder ho zastihl naprosto nepřipraveného. Zlomil se v pase a chytil se za břicho.

Voják již prchal podrostem a držel si kalhoty.

Menophilus se pokoušel nabrat vzduch do plic, aby mohl zavolat na Barbia, že vojáka musí zastavit.

Mladý jezdec ale zůstal jako přikovaný na místě, jako nějaký bájný válečník, který se vynořil ze země.

„Nepřítel v dohledu! Špehové!“ křičel voják v běhu.

Menophilus konečně popadl dech. Příliš pozdě. Narovnal se a zasyčel na Barbia. „Utíkej!“

Barbius vyrazil jako zajíc.

Menophilus, meč stále v pravé ruce, si přizvedl levou rukou pochvu a rozběhl se za Barbiem.

Kořeny stromů mu bránily v běhu, jejich větve ho šlehalý do tváří, svíravá bolest na prsou.

Barbius byl před ním, jen o něco výše na břehu.

Prchali k jihu.

Za zády se ozvalo troubení na poplach, štěkání rozkazů.

Menophilus se vrátil na stezku. Tentokrát již neměl čas sledovat, co se děje na statku. Na to měl příliš starostí s tím, kam vlastně šlape. Barbius již zmizel mezi stromy za stezkou.

Menophilus zakopl a málem padl k zemi. Když znovu zvedl hlavu, zahlédl vpředu vpravo dva vojáky, ve tmě jako téměř neviditelné obrysy. Jejich vlastní hlídka u statku? Ne, na to jich bylo až příliš, čtyři, možná pět.

„Tudy!“

Menophilus uhnul do strany pryč od vojáků.

Barbius běžel jako slepý přímo k nim.

„Tudy, ty pitomče.“

Seknutí meče ze tmy. Menophilus ho neobratně zablokoval. Jílec mu vyklouzl z ruky. Popadl útočnicka za zápěstí ruky s mečem. Začali se spolu

přetahovat a jejich nohy se zoufale pokoušely zachytit pevné půdy. Neohra-
bané a toporné, děsivé zápolení na život a na smrt.

Voják ho narazil zády ke stromu a Menophilus sevřel prsty dýku u pasu.
Vytrhl ji z pochvy a zabodl vojákovi do boku.

Muž zaklel a klesl k zemi, svíraje rukama dýku ve svých útrobách. Ještě
nebyl mrtvý, ale už nepředstavoval hrozbu.

Menophilus byl volný. Odzbrojený, ale volný.

Mezi stromy zahlédl Barbia. Vojáci ho již zcela obklíčili.

Menophilus šmátral po zemi a pokoušel se nahmatat ztracený meč.

Barbius odhodil zbraň a padl na kolena. Prosil.

Konečně. Kovová hruška meče. Menophilus popadl ohmataný kožený
jílec a podíval se na Barbia. Pět na jednoho; naprosto bez šance. Zůstal
nerozhodně stát a poměřoval mladíkům i svůj život velikostí jejich boje.

Barbius měl oči vytřeštěné hrůzou. Natáhl před sebe ruce v prosebném
gestu. Marně. Voják napráhl a sekl ho do hlavy.

Menophilus se otočil a utíkal.

Strom zasažený bleskem, oslnivě bílý.

„*Decus*,“ ozvalo se ze tmy heslo.

„*Tutamen*,“ vydechl Menophilus odpověď.

Silné paže mu pomohly na mýtinu. Většina jezdců již byla v sedle. *Optio*
mu pomohl vyskočit na koně.

„Uděláme, co přikážeš, jsme připraveni splnit každý tvůj rozkaz.“ Nižší
důstojník byl opravdu dobrý.

„Do Aquileie,“ rozkázal Menophilus. „Ale ne po cestě, kterou jsme přijeli.
Musíme na západ, přes otevřený terén.“

Jakmile vyjeli z lesa, žádné další nebezpečí jim už nehrozilo. Nepřítel
s sebou neměl jízdu. Pokračovali cvalem, podél sadů, mezi ořezanými
větvevi révy a velkými, kulatými prázdnými sudy. Začínalo svítat. Hvězdy
na obloze bledly.

Barbius je mrtvý a Menophilus to bude muset oznámit jeho otcí. Přesto
spolu budou muset dál řešit i praktické záležitosti. Otec je pověřený oprá-
vou hradeb města.

Mladík je mrtvý, protože ho Menophilus opustil. Další břemeno, které
musí jeho svědomí unést, další ošklivá skvrna na jeho duši. Jako by jich už

nebylo víc než dost. Gordianus mu přikázal zabít prefekta pretoriánů Vitaliana. On však zašel ještě dál. Z vlastní iniciativy zavraždil i umění milovného prefekta města Sabina; nohou od křesla mu vymlátil mozek z hlavy. Nikdo mu také nenařídil propustit barbarská rukojmí Góta Cnivu a Sarmata Abancha a dovolit jim, aby se svými hordami vpadli na území podunajských provincií. To všechno ve jménu svobody, ve jménu jejich spravedlivé příčiny. Svoboda vykoupená smrtí nevinných. Příčina ponechaná bez vůdců, protože jeho přátelé jsou mrtví.

Musí věřit, že to opravdu stojí za to. Maximinus je tyran. Šílený, krutý, není pro něj spásy. Je tedy Menophilovou povinností – jako pravého stoika – svrhnout ho z trůnu, osvobodit *res publiku*. Je možné, že Vitalianus i Sabinus nebyli tak zlí, ale sloužili tyranovi. Museli tedy zemřít. Barbarští bojovníci Cniva a Abanchus na sebe zase naváží tyranovu armádu a umožní jeho svržení. Povinnost je tvrdý velitel, válka strašlivý učitel.

Když se přiblížili k Aquileii, slunce již vystoupalo nad obzor. Menophilus přemítal, co je teď jeho povinností. Jeho přátelé jsou mrtví. Senát mezi členy Rady dvaceti jistě vybere a zvolí nového císaře. Je jasné, že mnozí z jeho kolegů v Radě opustí po obdržení zprávy svá místa a vyrazí do Říma. To ale Menophilus neudělá. Zůstane a bude bránit Aquileiu do posledního muže, splní svoji povinnost. Zůstane zde jako mys, o nějž se budou tříštit vlny Maximinových útoků, zůstane neochvějně na svém místě, dokud se bouře nepřežene. Nebo ho smete s sebou a on konečně dojde úlevy.

KAPITOLA 3

Severní Itálie

Julské Alpy

Jeden den před dubnovými kalendami, 238 n. l.

Timesitheus zakopl na nerovném povrchu stezky. Dlouhý řetěz mu stahoval těžké okovy na sedřených, zkrvavených zápěstích k zemi, ale to nebylo nic proti bolesti, kterou mu působila zraněná ruka. Je to již jedenáct dní, co ho zajali, a poslední tři z nich ho vláčí po téhle horské cestě k Maximinovi, jako nějaké dobytče, jako uprchlého otroka, který se vrací k pomstychtivému majiteli.

Takto jeho úkol skončit neměl. Rada dvaceti přikázala, aby jí podal zprávu o průchodnosti alpských průsmyků a pokusil se získat pro jejich věc místní obyvatele. Rozhodně po něm nikdo nechtěl, aby se vystavoval nebezpečí. Přítomnost jeho starého nepřítele tady v horách všechno změnila. Nepřátelství, které mezi nimi panovalo, bylo staré jako oni sami, a jeho příčinu již téměř halil plášt zapomnění, přesto bylo stále živé a velmi, velmi silné. Timesitheus dovolil, aby osobní nenávist získala navrch nad racionálně uvažující myslí, na níž si tolik zakládal. Takhle jeho život skončit neměl.

Nejprve, když zabil Domitia, prefekta tyranova tábora, si myslel, že se mu podaří uniknout. V hostinci se nebál, dokonce ani když zjistil, že jeho gladiátor a jediný doprovod zmizel do noci a opustil ho, nebál se, ani když ho vojáci odzbrojili a nasadili mu řetězy. Je přece Hellén, mistr v umění rétoriky. Nikdo nedokáže čelit přesvědčování takto vybaveného muže, a určitě ne hrstka primitivních vojáků bez velitele. Má přece peníze i moc, a chtivost a marnost jsou silně vášně, kterým nevzdělaní nedokážou odolat. Celé dny pak v *mansiu* tíše a důrazně promlouval ke čtveřici Maximinových legionářů. Předložil jim k úvaze jedno každé myslitelné či představitelné

zdůvodnění a pohnutku, proč by ho měli pustit. Neměli by se nechat obe-
lstít tím, jak se situace na první pohled jeví. Samozřejmě že tu není sám.
Cesty přes hory drží vojáci věrní Gordianům. Oni sami jsou zde zcela odří-
znutí. A pokud by se navzdory všem šancím dostali až k Maximinovi,
Thrák je tak jako tak odsouzen k záhubě. Mnohem lepší bude vyrazit krát-
kými denními pochody k jihu. Gordianové přivítají každého, kdo se přidá
na jejich stranu, a bohatě odmění ty, kteří přivedou do bezpečí vysokého
hodnostáře svého režimu, jakým je právě on. Zachránci prefekta zásobování
se mohou těšit na celou řadu císařských milostí; a Timesitheus nemluví jen
o bohatství, ale též o rychlém postupu na kariérním i společenském
žebříčku. Všichni čtyři budou nosit zlaté prsteny jezdeckého stavu dřív, než
se měsíc sejde s měsícem. A měli by myslet i na své rodiny. Základna Druhé
legie se nachází v Albanských horách, jen dvanáct mil od Říma. Jestliže si
v občanské válce zvolí tu špatnou stranu, co bude s jejich manželkami
a dětmi? Kdo je ochrání?

Timesitheus byl pevně přesvědčený, že jeho naléhání by dopadlo na úrod-
nou půdu, nebýt jednoho podsaditého a vousatého pořízka. Tento legionář
byl od samého počátku agresivní a neústupný. To on spoutal Timesitheu
řetězy a sprostě na své druhy křičel a vyzýval je, aby ignorovali jedem napl-
něná zrádná slova toho „malého Řeka“. Stále dokola jim připomínal jejich
vojenskou přísahu a trval na svazující a posvátné povaze *sacramenta*. Věrnost
je v armádě nade vše. Maximinus jim zdvojnásobil žold. Ten obří Thrák je
jedním z nich, prostý voják, ne jako tenhle užvaněný, strachem podělaný
Graeculus. Legionář nakonec odešel ze sporu jako vítěz, neboť se uchýlil
k násilí. Prohlásil, že pokaždé když uslyší, jak se Timesitheus pokouší zko-
rumpovat jeho kamarády ze stanového družstva, usekne Řekovi jeden prst.
Timesitheus ovšem neviděl jinou možnost než ve svém úsilí pokračovat,
a zarostlý voják splnil svou hrozbu.

Timesitheus v sobě našel odvahu a vůli a postavil se svému sklíčujícímu
strachu. Aniž věděl jak, sám položil ruku na špalek. Kdyby s nimi bojoval,
kdyby sebou zmítal a museli ho násilím držet, škoda by mohla být ještě
větší. Odvrátil hlavu a zavřel oči. Slyšel, jak čepel prořezává vzduch, slyšel
ten děsivý zvuk, z něhož se zvedal žaludek, když dopadla a přesekla kost,
chrupavku i maso a kůži. Agónie a bolest přišly hned poté. Aby mu mohli
zranění kauterizovat, museli ho chytit, stáhnout k zemi a tam ho pevně

držet. Šílený bolestí se díval, jak mu k odseknutému malíčku tisknou doběla rozpálené železo. A když otvíral ústa, aby křičel, věděl, že na ten děsivý pach spáleného masa nikdy nezapomene.

Zmrzačení ukončilo veškeré naděje, že by je mohl přesvědčit. Navíc připoutalo zbývající vojáky k zarostlému lidožroutovi. I ten nejpitoměší z nich pochopil, že i kdyby se nakrásně rozhodli přeběhnout, Timesitheus, věren zákonu cti, by je místo slíbené odměny musel všechny nechat zabít.

Všechna jeho medem proscená slůvka, jeho jemně formulované hrozby, jeho odysseovská vychytralost mu nepřinesly nic než pár dní zdržení. Voušatý a vlasatý divoch – nyní uznávaný velitel – uvěřil Timesitheovým lžím o tom, že Gordianovi muži drží hlavní průsmyky. Imbecilní, přesto však vynalézavý zuřivec našel místního průvodce, který za příslib významné sumy peněz souhlasil, že je převede přes Alpy k Maximinovi. Povede je po zřídka používané pastevecké stezce, po níž je možné pokračovat pouze pěšky.

Dva dny se trmáceli na sever, nejprve podhůřím, mezi duby, buky a jalovci. Dnes ráno se stočili na východ a stoupali v serpentínách vzhůru do hor. Klopýtal kupředu, chránil si levou ruku před tahem řetězu a sledoval, jak listnaté stromy nahrazují borovice, jejichž pryskyřičná vůně se mísila s pachem jeho vlastního, spáleného masa.

Ty divoké hory kolem byly lovištěm bohatého držitele pozemků, z něhož se stal lupič a jenž si nechal říkat Corvinus. Před několika málo dny mu zde Timesitheus nabídl modré z nebe, jen aby z něj vymámil příslib, že se postaví na stranu Gordianů. Nic to neznamenal. Domitius před svou smrtí zcela jistě přiměl Corvina slíbit to samé i druhé straně. Bandita nyní válku bezpečně vysedí ve své tvrzi, aby pak sestoupil z hor a vyžádal si u vítěze odměnu za podíl na jeho vítězství. Doufat, že mu Corvinus přispěchá na pomoc, bylo jako vyplout na moře na rákosové matraci.

Slabý a omámený bolestí, levou ruku zmrzačenou a neúčinnou, odzbrojený a v řetězech, neviděl jedinou možnost, jak by se mu mohlo podařit utéct. Mohl by se oddat stoickému fatalismu. Nemá smysl, aby se bouřil vůči něčemu, co nedokáže změnit. To, co se nedotýká duše, nemá význam. Jenže bolest v ruce úspěšně bránila jeho pokusům pohroužit se sám do sebe. Ne, filozofie nepatří k jeho způsobům. Lepší bude, když se svému strachu podívá do jeho černých očí, když toho hlodavce přinutí, aby se stáhl zpět do tmy. Postaví se smrti jako opravdový muž, načerpá útěchu z věcí, kterých